

Talouspolitiikan EU-koordinaation arviointi

Kokous

-

Eduskuntatunnus

E 14/2020 vp, EJ 12/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Säännönmukainen talouspolitiikan EU-koordinaatiokehikon arvio käynnistettiin komission tiedonannolla 5.2.2020, mutta keskustelut keskeytyivät keväällä 2020 koronakriisin johdosta. Komissio käynnisti keskustelut uudelleen 19.10.2021 julkaistuaan tiedonannon, jossa käsiteltiin koronakriisin taloudellisia vaikutuksia ja kriisin opetuksia sekä tämän vaikutuksia talouspolitiikan koordinaatioon. Tämän jälkeen komiteatasolla on käyty teemakohtaisia keskusteluja syksyn 2021 ja kevään 2022 aikana. Lisäksi komissio järjesti keskustelujen rinnalla julkisen konsultaation, joka päättyi 31.12.2021.

Euroopan komissio julkaisi 9.11.2022 tiedonannon kaavailemistaan uudistuksista talouspolitiikan EU-koordinaatioon. Valtiovarainministerit käyvät komission tiedonannosta ensimmäisen näkemystenvaihdon talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa 6.12.2022.

Suomen kanta

Suomen kantoja talouspolitiikan koordinaatiokehikon arviointiin on määritelty valtioneuvoston E-kirjeessä E 14/2020 vp. ja E-jatkokirjeessä EJ 12/2021 vp. Talouspolitiikan koordinaatiokehikosta on linjattu valtioneuvoston selonteossa EU-politiikasta VNS 7/2021 vp.

Suomi jatkaa aktiivista osallistumistaan keskusteluihin talouspolitiikan koordinaatiokehikon ja EU:n finanssipolitiikan sääntöjen kehittämisestä. Suomi on suhtautunut avoimesti eri kysymysten ja vaihtoehtojen tutkimiseen.

Komission 9.11.2022 tiedonannon sisältämiin keskeisiin uudistusajatuksiin Suomi toteaa seuraavaa:

Finanssipoliittinen kehikko

Keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmat

Komission kaavailemat jäsenvaltioiden keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset (*fiscal-structural*) suunnitelmat vastaisivat pitkälti Suomen omaa keskipitkän aikavälin suunnittelua painottavaa lähestymistapaa. Suomi kuitenkin korostaa, että kansallisen omistajuuden näkökulmasta on tärkeää, että jäsenmailla olisi liikkumavaraa kansallisessa julkisen talouden sopeutusurien suunnittelussa, myös valittavien mittareiden suhteen. Suomi katsoo, että komission kaavailemien kansallisten viiteurien julkaisemisen vaikutukset olisivat helpommin ymmärrettävissä komission konkreettisten esimerkkien avulla.

Suomi pitää perusteltuna, että merkittävät rakenteelliset uudistukset ja investoinnit suunniteltaisiin myös keskipitkällä aikavälillä osana julkisen talouden suunnittelua, mutta katsoo, että EU:lle sitoumuksia niistä tulisi antaa vain maissa, jotka hakevat pidempää sopeutusaikaa. Suomi korostaa, ettei näiden suunnitelmien valmistelun komission kanssa tulisi hidastaa kansallista julkisen talouden päätöksentekoa.

Kansallisen omistajuuden kannalta olisi keskeistä, että kansalliset demokraattiset prosessit huomioidaan suunnitelmien valmistelussa ja niiden muuttamisessa sekä uudistus- ja investointisuunnitelmia tehtäessä. Suunnitelmista neuvoteltaessa tulisi kunnioittaa monenvälisen seurannan periaatteita jäsenmaiden tasapuolinen kohtelu varmistuen.

Suomi pitää oikeansuuntaisena komission ajattelua siitä, että tekemällä merkittäviä rakenteellisia uudistuksia jäsenmaat voisivat saada lisäsopeutusaikaa, mutta sen tulisi olla kestoiltaan rajattu. Suomi pitää komission ajatusta enintään kolmen vuoden lisäajasta kannatettavana. Investointien osalta vaikutuksia tulisi arvioida lyhyemmällä ja pidemmällä aikavälillä. Suomi huomauttaa, että vaikka myös investointien pidemmän aikavälin julkista taloutta vahvistavat vaikutukset tulisi huomioida, lyhyellä aikavälillä julkiset investoinnit rasittavat julkista taloutta. Suomi pitää tärkeänä saada komissiolta merkittävästi lisätietoa siitä, millaisia investointeja lisäsopeutusajan perusteeksi voitaisiin hyväksyä. Suomen näkökulmasta keskeistä on, ettei investointeihin pohjautuva sopeutusuran pidentäminen tosiasiallisesti voisi vaarantaa julkisen talouden pitkän aikavälin velkakestävyyttä jäsenmaissa. Julkisten investointien hyväksymisen tulisi perustua huolelliseen analyysiin siitä, että ne tosiasiallisesti hillitsisivät julkisia menoja tai parantaisivat potentiaalista kasvua eivätkä syrjäyttäisi yksityisiä investointeja. Yleisesti Suomi pitää tärkeänä, että soveltuville uudistuksille ja investoinneille asetettaisiin selkeät ja läpinäkyvät vaatimukset, jotta varmistettaisiin julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys. Investointien pitäisi vähintäänkin voida uskottavan tutkimustiedon perusteella arvioida hyödyttävän julkisen talouden tasapainoa niin, että ne maksaisivat itsensä kohtuullisella aikajänteellä.

Yksi mittari (single indicator)

Suomi arvioi alustavasti, että useaksi vuodeksi suunniteltava nettomenoura saattaisi yksinkertaistaa sääntökehikkoa ainoana seurattavana indikaattorina, mutta sen yksityiskohdista ja yhteydestä velkakestävyteen tulisi saada tarkempaa tietoa. Käytettävien indikaattorien tulisi ensisijaisesti mahdollistaa yhteismitallinen näkymä jäsenvaltioiden velkakestävydestä sekä finanssipoliittinen seuranta EU:n tasolla. Suomi korostaa, että erityisesti alhaisen riskitason jäsenmailla tulisi olla laaja mahdollisuus omien mittareiden käyttöön kansallisessa finanssipoliittikan ohjauksessa. Komission esitystä nettomenourasta tulee tarkastella myös siitä näkökulmasta, että sääntökehikon ja siinä käytettävien indikaattoreiden on mahdollistettava suhdannetilanteeseen nähden oikeinmitoitettun finanssipoliittikan harjoittaminen.

Suomi katsoo, että komission ajatus velkakestävyden merkityksen korostamisesta sopeutusurien määrittelyssä on oikeansuuntainen. Lisätietoa kuitenkin tarvitaan mm. velkakestävyden määritelmästä ja laskentatavoista, joista sopiminen edellyttäisi monenkeskistä valmistelua. Vaikka jonkinasteinen eriyttäminen jäsenmaiden sopeutusurissa voisi olla tarkoituksenmukaista, olisi samalla varmistettava jäsenmaiden tasapuolinen kohtelu.

Julkisen talouden menettelyt ja sanktiot

Suomi pitää myönteisenä alijäämään perustuvan liiallisen alijäämän menettelyn säilyttämistä nykyisellään. Suomi pitää komission lähtökohtia velkaan perustuvan liiallisen alijäämän menettelyn osalta kannatettavina, mutta menettelyn selkeyttämisestä ja yksityiskohdista, kuten menettelyyn johtavan poikkeaman koosta, tarvitaan vielä lisätietoa. Suomi katsoo, että rahallisten sanktioiden säilyttäminen on perusteltua. Lisäksi, Suomi katsoo vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan keskittymisen komission varoituksiin ja neuvoston suosituksiin, ts. merkittävän poikkeaman menettelyn käyttämättä jättämisen, olevan paremmin linjassa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 121 artiklan kanssa.

Edellä mainituista syistä Suomi pitää tärkeänä saada lisätietoja ja suhtautuu alustavan varauksellisesti kaavailtuun uuteen työkaluun, jolla pyrittäisiin estämään uudistusten ja investointien peruuttaminen jäsenvaltioissa, joille on ko. uudistusten ja investointien perusteella sovittu pidempi sopeutusaika. Suomen alustavan arvion mukaan uuden työkalun luominen ei vaikuttaisi välttämättömältä, vaan asia voitaisiin toteuttaa vakaus- ja kasvusopimuksen menettelyjen kautta. Uusi työkalu ei myöskään yksinkertaistaisi kehikkoa.

Suomi pitää perusteltuna, että vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen ja kansallisten poikkeuslausekkeiden käyttöönottoa selkeytettäisiin, mutta niiden aktivoimisen tulisi olla mahdollista vain erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Itsenäiset finanssipoliittikan valvojat

Suomi pitää itsenäisiä finanssipoliittikan valvoja hyödyllisenä keinona tehostaa kansallisen finanssipoliittikan valvontaa mutta ei näe perusteltuna, että valvojat osallistuisivat jatkossa myös yllä mainittujen suunnitelmien laadintaan. Riippumattomien finanssipoliittikan valvojen roolin tulisi olla myös jatkossa tarkoin määritelty rajoittuen uusien tehtävien osalta ensisijassa suunnitelmien toteuttamisen

valvontaan. Myös valvonnassa päällekkäisyyttä komission tekemän valvonnan kanssa tulee välttää määrittelemällä tehtävät selvästi.

Makrotaloudellisten epätasapainojen menettely

Makrotalouden epätasapainoilla (kuten työttömyydellä, yksityisen sektorin velkaantumisella ja rahoitussektorin vastuilla) on yhteys julkisen talouden kestävyteen ja niiden huolellinen seuranta ja monenvälinen valvonta tulee varmistaa myös jatkossa. Suomi suhtautuu myönteisesti komission kehitysehdotukseen menettelyn aiempaa ennaltaehkäisevämmästä roolista ja sen keskittymisestä makrotalouden epätasapainoihin. Pääpaino tulisi olla rahaliiton vakautta vaarantavissa epätasapainoissa. Liiallisen epätasapainon menettelyn käynnistämistä ja sen suhdetta uuteen työkaluun on syytä tarkastella tarkemmin.

Suomi muodostaa tarkempia kantoja asiaan tarpeen mukaan asian edetessä.

Pääasiallinen sisältö

Komissio tuo esille 9.11.2022 antamassaan tiedonannossa muutoselementtejä, joiden myötä julkisen talouden sopeutusvauhtia kevennettäisiin ja toisaalta seurantaa ja valvontaa tiukennettaisiin.

Finanssipolitiikan kehikko

Komission mallissa keskeisessä roolissa ovat jäsenmaiden tekemät sitovat keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmat (fiscal-structural plan). Prosessin alussa komissio julkaisisi velkakestävyteen ankkuroidun viiteuran julkisen talouden menoille, minkä jälkeen jäsenvaltiot kävisivät keskusteluja komission kanssa keskipitkän aikavälin suunnitelmistaan sekä julkisen talouden sopeutusuran että rakenteellisten uudistusten ja investointien osalta. Jäsenvaltion lähetettyä suunnitelmansa komissioon, komissio arvioisi suunnitelman, minkä jälkeen neuvosto hyväksyisi suunnitelman ja sopeutusuran. Neuvoston hyväksymä suunnitelma sitoisi kansallisia vuosibudjetteja vähintään neljäksi vuodeksi. Jäsenvaltiot voisivat hakea pidempää sopeutusaikaa sitoutuessaan merkittäviin rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin. Muutoksia julkisen talouden sopeutusuraan voisi tehdä vain poikkeustapauksissa. Jäsenmaat toimeenpanisivat suunnitelmat ja sitä valvottaisiin eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa. Seuranta keskittyisi poikkeamiin tältä neuvoston hyväksymältä sopeutusuralta ja poikkeamat voisivat johtaa liiallisen alijäämän menettelyn käynnistämiseen maissa, joissa velka ylittää 60 % bruttokansantuotteesta.

Keskipitkän aikavälin suunnitelma

Keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma tehtäisiin vähintään neljäksi vuodeksi, jona aikana suunnitelmia ei saisi muuttaa kuin poikkeuksellisissa tilanteissa (objective circumstances). Määritelmä kattaisi todennäköisesti myös hallituksen vaihdostilanteet. Suunnitelmat pitäisivät sisällään keskipitkän aikavälin nettomenouran sekä sitoumukset rakenteellisista uudistuksista ja investoinneista. Keskipitkän aikavälin nettomenoura ilmaistaisiin vuosittaisina menokattoina. Myös uudistukset ja investoinnit makrotalouden epätasapainoihin vastaamiseksi esitettäisiin suunnitelmissa tarvittaessa. Uudistusten ja investointien olisi vastattava yhteisiin EU-prioriteetteihin ja -tavoitteisiin, mukaan lukien maakohtaisiin suosituksiin. Myös elpymis- ja palautumissuunnitelmien toimet olisi huomioitu elpymis- ja palautumistukivälineen voimassaolon aikana.

Suunnitelmien tulisi ohjata kansallisia talousarvioita koko sopeutusjakson ajan. Jäsenmaiden suunnitelmia rajoittaisi yhtäältä komission prosessin alussa julkaisema

enimmäisnettomenojen viiteura, jonka tulisi varmistaa, että velka olisi laskusuunnassa kohti kestävä tasoa suunnitelman lopussa tai "vakaalla tasolla" (prudent levels), ja toisaalta vaatimus kolmen prosentin alijäämäviitearvon kunnioittamisesta.

Jäsenvaltiot voisivat hakea pidempää sopeutusaikaa (enintään kolme vuotta) erityisen merkittävistä syistä, mutta tämän myöntäminen olisi ehdollista sitoutumiselle merkittäviin rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin. Nämä uudistukset ja investoinnit sovittaisiin komission kanssa ja niiden muuttaminen olisi mahdollista vain erityisen merkittävistä syistä.

Läpinäkyvyyden ja omistajuuden parantamiseksi komissio toisi esille mahdollisuuden kasvattaa itsenäisten finanssipoliittisten valvojen roolia (IFI) tukemassa keskipitkän aikavälin suunnitelmien valvontaa, myös suunnitelmien laadinnan pohjana olevien ennusteiden ja arvioiden etukäteisvalvonnan osalta. Valvojat voisivat esimerkiksi osallistua suunnitelmien ja niiden laadinnan pohjana olevien ennusteiden etukäteisarviointiin. Tämä lisäisi komission mukaan omistajuutta kansallisella tasolla. Instituutit voisivat myös valvoa nettomenouran mukaisten budjettitulemien toteutumista.

Yksi mittari (single indicator)

Komission kaavailemassa mallissa jäsenmaiden suunnitelmat ja vuositason finanssipoliittinen seuranta keskittyisivät yhteen operationaaliseen mittariin, kansallisesti rahoitettavaan koko julkisen sektorin kattavaan nettomenouraan, jossa menot on määritelty siten, että päätösperäiset tulopuoleen vaikuttavat toimet nettona, korkomenot sekä suhdanteesta johtuvat työttömyysmenot jätettäisiin ulkopuolelle. Tämä mahdollistaisi automaattisten vakauttajien toiminnan, johon lukeutuvat myös tulojen ja menojen muutokset, joihin hallitukset eivät voi suoraan vaikuttaa. Nykyisen kehikon menosäännössä tasoitetaan lisäksi julkisiin investointeihin liittyvää suurta vaihtelua. Kotimaisessa finanssipolitiikan ohjauksessa olisi mahdollista käyttää tämän mittarin kanssa sopusoinnussa olevia mittareita, kuten rakenteellista jäämää, mutta EU-seurannan piiristä poistuisivat jatkossa mm. velanalentamiskriteeri (ns. 1/20-sääntö) ja rakenteellisen jäämän termein ilmoitettava keskipitkän aikavälin tavoite. On epäselvää, miten komission kaavailut vaikuttaisivat finanssipoliittiseen sopimukseen.

Merkittävien ja kohtuullisten velkahaasteiden maille komissio antaisi nettomenoille viiteuran vähintään neljäksi vuodeksi. Komission nettomenoille julkaisema viiteura olisi ankkuroitu velkakestävyysasteeseen, eli merkittävien ja kohtuullisten julkisen talouden haasteiden maille velan olisi pysyttävä laskevalla uralla sopeutumisaikojen jälkeen ilman uusia julkisen talouden sopeutustoimia ja alijäämä olisi alle kolmen prosentin viitearvon keskipitkällä aikavälillä. Näin ollen jäsenmaiden monivuotinen nettomenoura voitaisiin ilmaista myös rakenteellisen perusjäämän tasona, joka olisi saavutettava neljän vuoden sopeutusjakson lopussa. Komissio julkaisisi velkakestävyysanalyysin sekä viitekehitysuran ja sitä vastaavan rakenteellisen perusjäämän tason (neljän vuoden sopeutumisaikojen lopussa).

Velkakestävyysanalyysin mukaisesti korkean riskin eli merkittävien velkahaasteiden maille nettomenojen viiteuran tulisi varmistaa, että nelivuotisen suunnitelman jälkeinen kymmenen vuoden velkaura muuttumattoman politiikan oletuksella olisi uskottavasti ja jatkuvasti laskevalla uralla. Lisäksi alijäämän tulisi olla alle kolmen prosentin viitearvon muuttumattoman politiikan oletuksella saman kymmenen vuoden aikana. Kohtuullisten velkahaasteiden maille kymmenvuotisen velkauran tulisi olla korkeintaan kolme vuotta nelivuotisen suunnitelman jälkeen uskottavasti ja jatkuvasti laskevalla uralla muuttumattoman politiikan oletuksella. Lisäksi alijäämän tulisi olla alle kolme prosenttia BKT:sta muuttumattoman politiikan oletuksella saman kymmenen vuoden aikana.

Komissio arvioisi nettomenojen viiteurien uskottavuutta stressitesteillä ja stokastisella analyysillä, ottaen huomioon shokit lyhyelle ja pitkälle korolle, nimelliselle BKT-kasvulle, perusjäämälle ja nimellisille valuuttakursseille. Tulokset, data ja metodologia olisivat julkisia. Komissio arvioisi myös, pysyykö alijäämä uskottavasti alle kolmen prosentin kymmenen vuoden aikana.

Matalan velkahaasteen maille alijäämän tulisi olla kymmenen vuoden tarkastelujaksolla vertailuarvon alapuolella korkeintaan kolme vuotta nelivuotisensuunnittelujakson jälkeen.

Julkisen talouden seuranta

Keskipitkän aikavälin suunnitelmien toteutumista seurattaisiin neuvoston hyväksymän monivuotisen nettomenouran noudattamisen perusteella. Seuranta ja toimeenpano tehtäisiin yhä vuosittain raportoinnin perusteella, mutta siinä keskityttäisiin enemmän keskipitkän aikavälin suunnitelmien noudattamiseen. Kansallisesti rahoitettujen menojen olisi pysyttävä sovitun monivuotisen nettomenouran asettamissa rajoissa.

Automaattisten vakauttajien toiminta ei vaikuttaisi nettomenouraan, joten suhdanteeseen perustuvia poikkeamia urasta ei sallittaisi. Jäsenvaltiot saisivat halutessaan vapaasti tehdä lisäinvestointeja ja -uudistuksia, mutta niillä ei olisi vaikutusta sovittuun monivuotiseen nettomenouraan.

Yleinen poikkeuslauseke säilytettäisiin sellaisia tilanteita varten, joissa koko euro- tai EU- aluetta kohtaisi merkittävä negatiivinen shokki. Se sallisi jäsenmaiden väliaikaisen poikkeamisen sovitulta julkisen talouden uralta. Lisäksi poikkeuksellisten olosuhteiden lauseke sallisi yksittäisen jäsenvaltion poikkeamisen sovitulta keskipitkän aikavälin nettomenouralta, mikäli jäsenvaltion taloutta kohtaisi julkiseen talouteen kohdistuva merkittävä shokki, johon valtiolta ei pystyisi vaikuttamaan. Sekä yleinen poikkeuslauseke että jäsenmaakohtainen lauseke vaatisivat neuvoston hyväksynnän.

Sovitun nettomenouran noudattamista seurattaisiin jatkuvasti, erityisesti vuosittaisiin edistymisraportteihin ja liiallisen alijäämän menettelyn (EDP) dataan perustuen. Komissio arvioisi euroalueen jäsenmaita ja niiden nettomenourien toteutumista myös syksyisin alustavien talousarviosuunnitelmien perusteella. Finanssipoliittiset suositukset poistuisivat keskipitkän aikavälin suunnitelmiaan noudattavilta jäsenmailta. Komissio tai neuvosto voisivat antaa varoituksia tai suosituksia jäsenmaille, mikäli ne havaitsevat riskin 3 prosentin alijäämän viitearvon ylittämisestä tai poikkeamisesta sovitulta nettomenouralta.

Eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa seurattaisiin sovittujen uudistusten ja investointien tekemistä. Kansalliset keskipitkän aikavälin suunnitelmat sisältäisivät aikataulun investointien ja uudistusten toimeenpanolle. Jäsenvaltiot raportoisivat edistymisestään vuosittain samalla kun ne raportoivat maakohtaisiin suosituksiin liittyviin politiikkatoimiin.

Julkisen talouden menettelyt ja sanktiot

Liiallisen alijäämän menettely (EDP) kolmen prosentin alijäämäkriteerin rikkomisesta säilytettäisiin ennallaan. Velkaan perustuva EDP käynnistyisi jatkossa maille, joissa velka ylittää 60 prosentin viitearvon ja jotka poikkeavat neuvoston hyväksymältä nettomenouralta. Vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan merkittävän poikkeaman menettely poistettaisiin. Ennaltaehkäisevässä osassa voitaisiin kuitenkin antaa artiklan 121 mukaisesti varoituksia ja suosituksia jäsenmaille näiden ollessa vaarassa joutua liiallisen alijäämän menettelyyn.

Niille maille, jotka ovat sitoutuneet rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin pidemmän sopeutusajan vastineeksi, komissio kaavailee uuden työkalun käyttöönottoa maiden jättäessä uudistuksia ja investointeja toteuttamatta. Työkalun avulla EU voisi pyytää jäsenvaltiolta uutta rajoittavampaa monivuotista nettomenouraa, joka EU-jäsenmaiden osalta varmistaisi julkisen talouden laadun paranemisen. Tällöin palattaisiin alkuperäiseen sopeutuspolkuun, ja euromaille työkalun kautta olisi mahdollista määrätä rahallisia sanktioita.

Nykyisten rahallisten sanktioiden käyttämisen kynnystä madallettaisiin alentamalla sanktioiden suuruutta. Lisäksi komissio tuo esille mahdollisuuden lisätä mainehaittoihin perustuvien sanktioiden käyttöä. Mainesanktioiden asemaa kasvatettaisiin vaatimalla esimerkiksi EDP:ssä olevan jäsenvaltion ministerit esittämään Euroopan parlamentille toimia, joilla jäsenvaltio vastaa EDP-suosituksiin. Komissio mainitsee myös rakennerahastoihin ja elpymis- ja palautumistukivälineeseen sisältyvän ns. makrotaloudellisen ehdollisuuden ja maksatusten keskeytyksen mahdollisuuden tehokkaamman käytön sellaisille jäsenvaltioille, jotka eivät ole tehneet toimia liiallisen alijäämän korjaamiseksi.

Makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely (MIP)

Komissio suunnittelee muutoksia myös makrotalouden epätasapainoa koskevaan menettelyyn. Sitä kehitettäisiin tiedonannon mukaan ennaltaehkäisevämmäksi ja dynaamisemmaksi. Sen vaikuttavuutta vahvistettaisiin ja toimeenpanossa painotettaisiin sitoutumista politiikkatavoitteisiin (uudistuksiin). Tavoitteena olisi myös makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn vahvempi valvonta ja toimeenpano, mikä tarkoittaisi liiallisen epätasapainon menettelyn (EIP) käyttöä työkaluna maissa, joissa on liiallisia epätasapainoja.

Komissio tuo esille, että se lisäisi makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn puitteissa dialogia jäsenmaiden kanssa tarkoituksena parantaa omistajuutta ja saavuttaa parempi toimeenpano. Jäsenmaat kävisivät maakohtaisten syväanalyysien ja suositusten pohjalta dialogia komission kanssa ja sitoutuisivat keskipitkän aikavälin tavoitteisiin suunnitelmissa. Komissio mainitsee, että tavoitteena olisi saada jäsenmaat sitoutumaan menettelyn puitteissa havaittuihin uudistustarpeisiin.

Komissio toteaa myös, että menettelyn ennaltaehkäisevää roolia pyrittäisiin vahvistamaan, mikä tarkoittaisi menettelyn puitteissa tehtävien tarkastelujen muuttamista eteenpäin katsovammiksi ja virtasuureiden (flow-related variables) lisäämistä tarkasteluun. Ennaltaehkäisevyyden tarkoituksena on tehdä menettelystä dynaamisempi ja tarkastella enemmän riskien kehitystä sekä politiikan toimeenpanoa. Ennaltaehkäisevyyden vahvistaminen tarkoittaisi mahdollisesti myös säännöllisempiä syväanalyysieja. Myös jäsenmaiden siirtymiseen pois MIP-menettelystä luotaisiin selkeät kriteerit, jotka voisivat perustua esimerkiksi havaittujen epätasapainojen vähenemiseen, niiden ennustettuun jatkuvaan parantumiseen tai sitoutumiseen tiettyihin politiikkatoimiin.

Uudistuksessa MIP-menettelyn puitteissa tavoiteltaisiin myös EU-tason ja euroalueen ulottuvuuden lisäämistä epätasapainojen tarkasteluun. EU- ja euroalueen näkökulmaa vahvistettaisiin lisäämällä MIP-tulostauluun EU- ja euroalueindikaattoreita. Tarkoituksena olisi tarkastella epätasapainoja, jotka voisivat olla koko EU:lle tai euroalueelle haitallisia. Näin läikkymisvaikutukset otettaisiin huomioon ja syntyisi myös yhteys euroalueen suositusten ja MIP:n välillä.

Komissio tavoittelee myös synergiaa MIP-menettelyn ja (uuden) finanssipoliittisen kehikon välillä. Tämä tarkoittaisi maille, joissa on havaittu makrotalouden epätasapainoja, epätasapainoja korjaavien uudistusten ja investointien lisäämistä finanssipoliittis-rakenteellisiin suunnitelmiin. Tämä tarkoittaisi myös sitä, että jos edellä mainittuja

uudistuksia tai investointeja ei toteutettaisi liiallisten epätasapainojen maissa, ne joutuisivat mahdollisesti liiallisten epätasapainojen menettelyyn. Tähän menettelyyn joutuessa jäsenmaiden tulisi esittää uusi finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma, joka toimisi liiallisen epätasapainon menettelyn puitteissa korjaavana toimintasuunnitelmana.

Ohjelmamaiden seuranta

Tehostettu seuranta on havaittu joustavaksi kriisinratkaisun työkaluksi, joka osoittautui erittäin toimivaksi Kreikan siirtymässä ohjelmamaasta jälkiseurantaan. Tehostettu seuranta on myös arvokas työkalu ennakkovaroitusten antamiseen ja tilanteeseen puuttumiseen ennen jäsenmaan ajautumista makrotaloudelliseen sopeutusohjelmaan.

Entisten ohjelmamaiden jälkiseurannassa keskityttäisiin voimakkaammin i) lainojen takaisinmaksukykyyn, ii) ohjelmien aikana aloitettujen uudistusten valmistumisen valvomiseen sekä iii) maksukyvyyn ja markkinoillepääsyn arviointiin sekä niiden ylläpidon mahdollisesti vaativiin korjaustoimiin. Jälkiseurantaa voitaisiin keventää ajan kuluessa, mikäli taloudellinen tilanne ja uudistusten valmistuminen sen sallisivat. Seurantaa voitaisiin myös tehostaa uudestaan, mikäli jälkiseurannan aikana tilanne heikentyisi.

Jatkoaskeleet

Komissio toteaa tiedonannossa harkitsevansa lainsäädäntöehdotuksia tiedonannossa mainittujen suuntaviivojen ja jatkokeskusteluiden pohjalta. Komission työohjelman mukaan komissio olisi antamassa talouspolitiikan EU-koordinaation arviointiin liittyviä (lainsäädäntö)ehdotuksia vuoden 2023 ensimmäisen neljänneksen aikana. Tiedonannon mukaan komissio toivoo yhteisymmärryksen talouspolitiikan koordinaatiokehikosta jäsenmaiden kanssa löytyvän ennen vuoden 2024 budjettiprosesseja.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Tiedonannossa ei ehdoteta lainsäädäntömuutoksia eikä oteta suoraan kantaa mahdollisten tulevien lainsäädäntömuutosten oikeusperustaan. Komissio katsoo kuitenkin, että talouspolitiikan koordinaatiokehikon perusteellinen uudistus edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia. Lainsäädäntöuudistuksilla myös edistettäisiin oikeusvarmuutta. Komission mukaan useimmat makrotalouden epätasapainoa koskevat uudistukset voitaisiin tehdä ilman lainsäädäntömuutoksia, joten mahdolliset lainsäädäntöehdotukset koskisivat todennäköisesti finanssipoliittista lainsäädäntöä.

Komissio toteaa, että muutokset tehtäisiin pääosin tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen, ja neuvostolla ja Euroopan parlamentilla olisi näin ollen yhtäläinen rooli lainsäädäntömenettelyssä. Tämä tarkoittaisi todennäköisesti, että lainsäädäntöehdotusten oikeusperustana olisi ennaltaehkäisevää osaa koskeva SEUT 121 artikla, jonka 6 kohdan mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla antaa yksityiskohtaiset säännöt monenvälisestä valvontamenettelystä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

E 14/2020 vp

E-J 12/2021 vp

EU1-jaoston kirjallinen menettely 18.11.2022
EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 23.-25.11.2022

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tiedonannossa ei vielä ennakoida mahdollisten lainsäädäntöehdotusten sisältöä, joten mahdollisten tulevien ehdotusten valtiosääntöoikeudellisia vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida tarkasti. Vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön arvioidaan komission annettua mahdolliset lainsäädäntöehdotukset.

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

European Commission: Communication on orientations for a reform of the EU economic governance framework (COM(2022) 583 final)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

kansainvälisten ja rahoitusmarkkina-asioiden alivaltiosihteeri Leena Mörttinen, p. +358 295 530 021
VM/EUS, Neuvotteleva virkamies Antti Kekäläinen, p. +358 295 530 386
VM/EUS, Finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 295 530 522
VM/EUS, Finanssiasiantuntija Hanna Oraheimo, p. +358 295 530 137
VM/EUS, Finanssineuvos Laura Vartia, p. +358 295 530 228
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1321/2022

-

Liitteet

-

Viite

-